

Asocial socialitet

av Bengt-Åke Wennberg

I boken "Ögonblickets Psykologi" pekar Daniel Stern på den möjliga förekomsten av ett obeaktat och primärt motivationssystem som han kallar intersubjektivitet.

Vi har refererat till samma tanke med att man behöver känna att man är "någon" också i ett socialt sammanhang – samtidigt som man är en unik individ i sig själv. Misslyckanden när det gäller detta skapar frustration och om denna blir bestående skapas en inre konflikt. Att förlora sin känsla av att vara någon i det sociala sammanhanget verkar då kunna leda till aparta och paradoxalt nog asociala beteenden.

Jan Andersson och Ingrid Tapper, som vi diskuterat frustrationsfrågan med, finner att sådana aparta reaktioner är vanliga hos flockdjur. Så här skriver Janne:

I djurvärlden är det konstaterat att fenomenet "meningslöst upprepande" typ vaggande eller slickningar i näsan, skapar ett påslag av endorfiner, den effekten gör att beteendet blir självförstärkande, detta förklarar också att det är svårt, nästa omöjligt att "radera" beteendet. Kan det finnas liknade

beteendestörningar, som frigör välbefinnande hormoner även hos oss människor, och av samma orsak, frustration?

Ingrid berättade att hon upplevt hundar som uppvisat vad hon kallar "klassens clown" och att detta beteende av största sannolikhet har sitt ursprung i frustration. Hon jämförde detta beteende med den mänskliga "klassens clown" en personlighet som vi alla känner igen, den som alltid skämtar, skall vara rolig i nästan alla sammanhang, ibland känner vi andra att skämten/roligheterna är helt malplacerade och ofta störande. Tänk om orsaken är liknande den som råder i djurvärlden. Det är som om beteendet i sig skapar "välbefinnande" – alltså inte effekten av att roa omgivningen. Det är en typ av självtillfredsställelse. Detta skulle kunna förklara att skämtandet fortgår trots att det i många fall inte av omgivningen visas någon som helst uppskattning. Om det ligger något i detta. Vilka andra "beteendestörningar" som uppstår genom frustration kan man hitta hos människor?

I ett program i SVT - Medaljens pris – konstaterade flera idrottsmän att man fick en kick när man kunde känna sig vara "bäst" i fältet. Det var en så stark upplevelse att den nästan kunde liknas vid ett spelberoende. Mycket talar för att det är just denna "kick" som också stimulerar och stärker det aparta beteende som Janne refererar till. Vår svenske socialpsykolog Johan Asplund talar om "asocial pratsamhet" som ett liknande fenomen.

Ofta hjälper vi till att förstärka denna typ av erfarenheter och därmed underlätta för den som är aktuell att fortsätta sitt beteende. Om detta är önskvärt och keder till goda konsekvenser så är detta förstås bara bra. Men det finns otaliga exempel på att det går snett och att vi istället förstärker asociala och destruktiva samspel.

När känner vi igen denna typ av motivation i våra egna sociala kontexter och vad kan göras om individen förlorar den goda "kicken" och istället ersätter den med destruktiva och oönskade handlingar. Finns det tidiga tecken? Kanske borde vi när det gäller samhällsfrågor – istället för att bara förfasa oss – titta i denna riktning för att finna kloka förklaringar till de olika destruktiva "vansinnesdåd", som exempelvis Coloradoskjutaren och Breivik, som vi i dag konfronteras med.